RAPORT OMAWIAJĄCY WYNIKI BADANIA POTRZEB SENIORÓW ZAMIESZKUJĄCYCH NA TERENIE GMINY SUPRAŚL PRZEPROWADZONEGO W OKRESIE 07.10. – 17.11.2024 R.

W badaniu dotyczącym potrzeb mieszkańców gminy Supraśl, wzięły udział 62 osoby, spośród których **75,3%** stanowiły **kobiety**, zaś **24,2%** uzupełnionych ankiet to głos **mężczyzn**. Taki rozkład odpowiedzi między przedstawicielami poszczególnych płci, wskazuje na znaczący współczynnik feminizacji badanych seniorów. Wśród osób ankietowanych najwyższy odsetek (**61,3%**) stanowiły osoby w wieku **60-69 lat**, niemal dwukrotnie mniejsza **(35,5%)** była grupa respondentów należących do osób w wieku **70-79 lat**, zaś osoby w wieku **80 lat i więcej**, stanowiły **3,2%** badanych mieszkańców gminy Supraśl.

W metryczkowej części ankiety znalazło się również pytanie o poziom wykształcenia ankietowanych. Zgromadzone dane wskazują, że **56,5%** respondentów ukończyło **szkołę średnią lub zawodową**, **35,5%** posiada wykształcenie **wyższe**, zaś osoby z wykształceniem **podstawowym** stanowiły **8,1%** badanych mieszkańców gminy. Rozmówcy byli również proszeni o wskazanie, jaka jest ich sytuacja życiowa. Z danych wynika, że **69,4%** respondentów **mieszka ze współmałżonkiem(ą) lub z innymi krewnymi**, zaś **30,6%** prowadzi **jednoosobowe gospodarstwo domowe** (mieszka sam/sama).

Pierwsze pytanie mające pomóc w diagnozie potrzeb osób starszych w gminie Supraśl brzmiało: **Czy Pana/Pani zdaniem potrzeby i problemy osób starszych w gminie, w której Pan/Pani mieszka, są zauważane?**

Na podstawie uzyskanych informacji można powiedzieć, że zdecydowana większość **respondentów (71%)** udzielił na tak postawione pytanie odpowiedzi **twierdzącej** (suma głosów zdecydowanie tak: 9,7% oraz raczej tak: 61,3%). **Przeciwnego** zdania było **25,8% badanych**, zaznaczających odpowiedź: raczej nie: 22,6% lub zdecydowanie nie: 3,2%. Ponadto **3,2%** rozmówców miało trudność w zajęciu jednoznacznego stanowiska w badanej sprawie i odpowiedział: **trudno powiedzieć**.

Kontynuacją pytania dotyczącego zauważania potrzeb i problemów osób starszych, było **pytanie o ich rozwiązywanie i zaspokojenie**. I jak się okazuje, w tym zakresie badani mieszkańcy gminy Supraśl przejawiali krytyczną postawę. Zdaniem niespełna połowy (**46,7%**) rozmówców (suma głosów raczej tak: 43,5% i zdecydowanie tak: 3,2%) potrzeby i problemy osób starszych w gminie Supraśl **są rozwiązywane i zaspokajane**. **Przeciwnego zdania** było **38,7%** respondentów wskazujących, że raczej

(29%) lub zdecydowanie (9,7%) jest w tym zakresie wiele do zrobienia. W przypadku tego pytania, odsetek ankietowanych, którzy mieli trudność w zajęciu stanowiska w badanej kwestii (zaznaczając odpowiedź: trudno powiedzieć) był kilkukrotnie wyższy niż w wyżej opisywanym pytaniu i wynosił **14,5%**. Okazuje się zatem, że zauważanie trudności i potrzeb doświadczanych przez osoby starsze, w opinii badanych mieszkańców gminy Supraśl, zdaje się nie zawsze iść w parze z podejmowaniem wysiłków i aktywności na rzecz ich rozwiązania czy zaspokojenia.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE ZDROWIA

Kolejne pytania ankiety dotyczyły potrzeb i problemów osób starszych w poszczególnych obszarach ich codziennego funkcjonowania. Pierwszym eksplorowanym obszarem było zdrowie.

Generalnie rzecz biorąc opinie badanych mieszkańców gminy Supraśl sugerują, że w zakresie potrzeb zdrowotnych seniorów, w badanej gminie, wiele aktywności wymaga podjęcia stosownych działań interwencyjnych lub naprawczych. Przykładowo **82,3%** respondentów uważa, że najstarsi mieszkańcy gminy nie mają zapewnionego **szybkiego dostęp do poradni specjalistycznych, do bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów** (**75,8%** wskazań) czy też do **podmiotów świadczących wsparcie osobom starszym, takim jak np. domy pomocy społecznej (67,7%).** Badani krytycznie ocenili ponadto **dostęp do poradni czy oddziałów geriatrycznych –** w opinii **64,5%** respondentów nie jest on zapewniony, dalej – **62,9%** wskazało, że brakuje **dostępu do edukacji zdrowotnej, czyli kształcenia seniorów przez profesjonalistów edukacji zdrowotnej,** a **51,6%** badanych zwróciła uwagę na niewystarczający **dostęp do bezpłatnych badań profilaktycznych**. Należy również wskazać, że blisko połowa badanych, a dokładniej **48,4%** zauważyła brak **bezpłatnych spotkań czy szkoleń z zakresu zdrowego stylu życia, 46,8%** stwierdziło, że należałoby poprawić dostęp do **spotkań w ramach białych sobót i niedziel na terenach wiejskich,** zaś zdaniem **41,9%** badanych, mieszkańcy gminy Supraśl nie mają zapewnionego **dostępu do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.**

Okazało się ponadto, że problematyczną w ocenie była potrzeba **profesjonalnego i życzliwego podejścia kadry usług zdrowotnych wobec seniorów.** Analiza danych wskazuje, że **41,9%** badanych uznało, że nie występuje tego typu życzliwe podejście kadry medycznej wobec osób starszych, **35,5%** badanych stwierdziło, że potrzeba ta jest zaspokojona, zaś **22,6%** respondentów zaznaczyło odpowiedź: trudno powiedzieć. Przyglądając się materiałowi empirycznemu można

ponadto stwierdzić, że spośród ewaluowanych potrzeb, jedynie dwie są w opinii badanych mieszkańców gminy Supraśl zaspokojone na zadowalającym poziomie. Należą do nich: **brak barier architektonicznych w większości obiektów publicznych** – odpowiedź tę zaznaczyło **64,5%** badanych, zaś w opinii **48,4% zapewniona jest możliwość bezproblemowego dotarcia do placówek służby zdrowia.**

Poprosiliśmy również badanych o wskazanie, które z wymienionych potrzeb zdrowotnych seniorów należy uznać za priorytetowe i uczynić je przedmiotem natychmiastowego działania. Wśród licznych wskazań w opinii badanych pierwszoplanową potrzebą jest zapewnienie szybkiego dostępu do poradni specjalistycznych oraz do poradni i oddziałów geriatrycznych. Wśród innych palących potrzeb jest w opinii mieszkańców gminy Supraśl zapewnienie dostępu do bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów czy do bezpłatnych badań profilaktycznych. Nietrudno zauważyć, iż zgłaszane przez respondentów potrzeby nie mają przymiotu „skomplikowanych" i są ponadto umocowane w katalogu podstawowych praw człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

Kolejną diagnozowaną potrzebą, była potrzeba bezpieczeństwa. W tym zakresie, badani mieszkańcy gminy Supraśl równie często, jak było to w przypadku wyżej opisanego pytania, wskazali na swe niezadowolenie ze stopnia realizacji diagnozowanej potrzeby.

Kluczową sprawą, jest w opinii **87,1%** badanych mieszkańców gminy Supraśl, brak możliwości **korzystania z bezpłatnych kursów samoobrony** czy też ze **spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących zawierania umów przez telefon oraz zakupów na pokazach (80,6% wskazań).** Ankietowani krytycznie oceni ponadto **dostęp do szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie (64,5%),** możliwość **wykorzystania autobusów szkolnych do przewozu osób starszych oraz zakup busów ze środków PEFRON dla osób z niepełnosprawnością** (**58,1%), wyposażenie osób starszych w odblaski zwiększające ich widoczność na drodze (56,5%) c**zy też **dostęp do telefonu zaufania (56,5%)**.

Wśród potrzeb, które zdaniem dokładnie połowy **(50%)** badanych są zaspokojone znalazł się jedynie **dostęp do spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących sposobów działania oszustów, prowadzonych np. przez policję.**

W odniesieniu do potrzeb z zakresu bezpieczeństwa, podobnie jak było to w przypadku zdrowia, poprosiliśmy badanych o wskazanie trzech najpilniejszych

potrzeb. Respondenci głównie wskazywali na konieczność zorganizowania szkoleń zarówno tych uwrażliwiających na sposoby działania oszustów, jak też dotyczących przemocy w rodzinie lub wyjaśniających kruczki prawne umów zwieranych przez telefon czy zakupów na pokazach. Na podium znalazła się również możliwość korzystania z bezpłatnych kursów samoobrony, wykorzystanie autobusów szkolnych do przewozu osób starszych czy też dostęp do telefonu zaufania. Wydaje się zatem, że mieszkańcy gminy Supraśl, dzięki zapewnieniu im możliwości podnoszenia wiedzy i kompetencji podczas adresowanych do nich szkoleń, mają szansę zwiększyć poczucie własnego bezpieczeństwa, czyli jednej z podstawowych potrzeb człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Trzecim badanym obszarem były potrzeby w zakresie pomocy społecznej. Zapytani o stopień ich realizacji w odniesieniu do osób starszych, mieszkańcy gminy Supraśl, zajęli identyczną postawę jak w przypadku wyżej opisanego zagadnienia. To znaczy, badani krytycznie ocenili działania właściwych organów na rzecz zaspokojenia potrzeb seniorów w zakresie pomocy społecznej.

Zaczynając od potrzeb, które były przez respondentów najczęściej wskazywane jako niezaspokojone, na prowadzenie wysuwa się kwestia **dostępu do informacji na temat funkcjonujących instytucji pomocy społecznej i świadczonych przez nich usługach. 59,7%** badanych uznało ją za niezaspokojoną. Drugą, najczęściej wskazywaną niezaspokojoną potrzebą była **możliwość korzystania z osiedlowych punków samopomocowych (53,2%),** na równi z potrzebą, którą jest **dostęp do bezpłatnych (lub w preferencyjnych cenach) usług opiekuńczych (53,2%).** Co więcej, niemal połowa badanych **(46,8%)** wyraziła swe niezadowolenie z **dostępu do wolontariatu rówieśniczego,** zaś **45,2%** ankietowanych uznało, iż usprawnienia wymaga zapewnienie **możliwości korzystania z bezpłatnego transportu dla osób mających problemy z poruszaniem się**. Przy czym, w przypadku tej ostatniej potrzeby, jednakowo liczna była grupa badanych, którzy mieli trudność w jednoznacznej ocenie stopnia jej zaspokojenia i zaznaczało odpowiedź: trudno powiedzieć. Podobnie problematyczną okazała się potrzeba dotycząca **dostępu do zniżek i ulg w opłatach rachunków oraz bezpłatnych leków dla osób potrzebujących,** gdyż **z**daniem **45,2%** badanych potrzeba ta jest zaspokojona, a przeciwnego zdania było **33,9%** respondentów.

I na koniec opisywania postaw badanych wobec stopnia zaspokojenia potrzeb seniorów z gminy Supraśl dotyczących pomocy społecznej, należy napisać o pozytywnej ocenie potrzeby, którą jest **możliwość uzyskania pomocy finansowej**

lub rzeczowej z Ośrodka Pomocy Społecznej. Zdaniem **53,2%** ankietowanych, jest ona zaspokojona.

Co zdaniem badanych mieszkańców gminy Supraśl, w pierwszej kolejności wymaga interwencji właściwych organów samorządowych, odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej? Najczęściej wskazywaną była konieczność zapewnienia dostępu do bezpłatnych usług opiekuńczych, do zniżek i ulg w opłatach rachunków, dalej – umożliwienie korzystania z osiedlowych punktów samopomocowych, rozwijanie wolontariatu rówieśniczego czy umożliwienie korzystania z bezpłatnego transportu dla osób mających problemy z poruszaniem się. Wielu ankietowych zwracało również uwagę na potrzebę podjęcia działań na rzecz upowszechnienia informacji na temat funkcjonujących instytucji pomocy i świadczonych przez nich usługach.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ

Badania dotyczące potrzeb osób starszych mieszkających na terenie poszczególnych gmin, podejmowały również temat aktywności społecznej i zawodowej. Analiza zgromadzonego materiału wskazuje, że w opinii badanych mieszkańców gminy Supraśl, zaspokojenie potrzeb seniorów w tym zakresie, w większość aspektów jest zadowalające i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom seniorów i ich potrzebom.

Potrzebą pozytywnie ocenioną przez niemal wszystkich badanych **(93,5%)** było **wspieranie działalności lokalnych zespołów muzycznych tworzonych przez seniorów**, dalej - zdecydowana większość badanych **(87,1%)** pozytywnie zaopiniowała **możliwość korzystania z oferty Klubu Seniora mającego propozycje działań również dla mężczyzn,** zaś **83,9%** dostrzega **możliwość aktywnego udziału seniorów w uroczystościach państwowych.** Badani pozytywnie ocenili również **możliwość udziału osób starszych z gminy Supraśl w działaniach międzypokoleniowych (63,5%),** możliwość **korzystania ze świetlic osiedlowych czy wiejskich** (**53,2%), z lokalnych grup wsparcia (51,6%**), czy też **z oferty kulturalnej w godzinach przedpołudniowych i w preferencyjnych cenach** (**46,8%)**.

Niemniej, badani mieszkańcy gminy Supraśl dostrzegają również obszary, wymagające podjęcia niezbędnych działań, celem podniesienia jakości życia osób starszych. Przykładowo, zdaniem **69,4%** respondentów **brakuje dostępu do kształcenia informatycznego i wykorzystania nowych technologii** czy też **dostępu do szkoleń dostosowujących kompetencje i kwalifikacje seniorów do potrzeb rynku pracy i zmieniających się warunków otoczenia (67,7%).** Respondenci

krytycznie ocenili **możliwość korzystania z wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych w preferencyjnych cenach, tzn. 46,8%** z nich uznało, że potrzeba ta nie jest zaspokojona, a w opinii badanych problematyczną jest ocena potrzeby przejawiającej się w **zaangażowaniu seniorów w działania z zakresu budżetu obywatelskiego**, tzn. **38,7%** z nich zaznaczyło w tym przypadku odpowiedź: trudno powiedzieć.

Zapytaliśmy również badanych, które potrzeby dotyczące aktywności społecznej i zawodowej, powinny być ich zdaniem, w pierwszej kolejności przedmiotem troski właściwych organów? Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można zarekomendować, by władze samorządowe zatroszczyły się o dostęp do kształcenia informatycznego adresowanego do seniorów, podjęły aktywności na rzecz zwiększenia dostępu do oferty kulturalnej w godzinach przedpołudniowych i w preferencyjnych cenach oraz uwzględniły w planowym budżecie środki, na dofinansowanie wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych seniorów w preferencyjnych cenach.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

Ostatnim z analizowanych obszarów potrzeb osób starszych były potrzeby w zakresie komunikacji. Na podstawie zgromadzonych danych można powiedzieć, że jest to płaszczyzna, która w opinii badanych mieszkańców gminy Supraśl mogłaby działać lepiej. Wiele z analizowanych wymiarów komunikacji, zostało przez badanych zaopiniowanych jako niezaspokojone w zadowalającym stopniu.

Analiza gromadzonego materiału wskazuje, że w opinii **77,8%** badanych, mieszkańcy gminy Supraśl **nie mają możliwości współtworzenia przez osoby starsze cyklicznych programów w mediach, 58,1%** wskazało na **brak dostępu do rocznego kalendarza planowanych imprez społecznych i kulturalnych, 56,5%** nie zauważa dostępu do **strony internetowej dedykowanej osobom starszym,** czy też **dostępu do informacji dotyczących osób starszych w formie gazety**. Respondenci byli też krytyczni w zakresie oceny **przepływu informacji między seniorami a władzą samorządową i instytucjami działającymi na rzecz seniorów.** Zdaniem **48,4%** ów przepływ nie działa dobrze. Okazało się ponadto, że problematyczną okazała się ocena potrzeby, którą jest **łatwy i szybki dostęp do informacji o sprawach ważnych dla osób starszych, np. w postaci tablicy ogłoszeń**. Otóż **46,8%** badanych wskazało, że jest ona zaspokojona i dokładnie identyczny odsetek respondentów zajął w tym zakresie stanowisko przeciwne. Jedyną odpowiedzią, która uzyskała pozytywne noty

badanych było odniesienie wobec **języka przekazywanych informacji,** który przez **53,2%** został uznany za **prosty i zrozumiały.**

Podobnie jak było to w poprzednich obszarach, w odniesieniu do potrzeb z zakresu komunikacji, rozmówcy zostali poproszeni o wskazanie trzech priorytetowych potrzeb odnoszących się do komunikacji. Na podium znalazły się przede wszystkim: potrzeba łatwego i szybkiego dostępu do informacji w postaci gazety zawierającej informacje dotyczące osób starszych czy też do strony internetowej im dedykowanej. Kluczowy jest zatem dostęp do informacji, który w opinii badanych mieszkańców gminy Supraśl może funkcjonować lepiej. Wynika z powyższego, iż w opinii badanych, dołożenie starań na rzecz usprawnienia sposobu komunikacji między samymi seniorami, jak też między władzą samorządową i organizacjami działającymi na rzecz osób starszych a osobami starszymi, może realnie przyczynić się do rozwiązania problemów pojawiających się w codzienności osób starszych.

I na koniec, zadaliśmy ankietowanym pytanie, na kim, ich zdaniem powinien spoczywać obowiązek zaspokojenia potrzeb osób starszych? Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy podmioty.

Analizując uzyskane dane można powiedzieć, że w opinii badanych, obowiązek podjęcia aktywności na rzecz zaspokojenia potrzeba osób starszych, bezapelacyjnie spoczywa przede wszystkim **na samorządach powiatowych i gminnych oraz inne jednostkach organizacyjnych.** Odpowiedź tę zaznaczyło **92,5%** badanych. Drugą co do częstotliwości wskazań była **rodzina (53,2%),** zaś na trzecim miejscu znalazły się **specjalnie zatrudnione osoby (43,5%),** którym badani powierzyliby odpowiedzialność za zaspokajanie potrzeb osób starszych. Na uwagę zasługuje również fakt, iż w opinii **41,9%** badanych w aktywności podejmowane na rzecz zaspokojenia potrzeba osób starszych należy zaangażować **Radę Seniorów (41,9% wskazań), organizacje pozarządowe (40,3%),** a nawet **środowisko lokalne, czyli znajomych czy sąsiadów (16,1%).**

Na podstawie opisanych wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Supraśl, z pełnym przekonaniem można uznać, że wiele potrzeb osób starszych mieszkających na jej terenie, zostało już zaspokojonych dzięki podjęciu stosownych interwencji. Niemniej, przeprowadzona diagnoza jest również źródłem informacji na temat obszarów, wymagających zdaniem respondentów podjęcia niezbędnych działań. Zadanie to w opinii respondentów spoczywa na barkach wielu podmiotów. Mądre połączenie przede wszystkim zasobów samorządowych i rodzinnych oraz tych tworzonych przez specjalnie zatrudnione osoby czy Radę Seniorów, może stanowić skuteczną receptę na liczne wyzwania generowane postępującym procesem starzenia się ludności gminy Supraśl.